Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca (II)

Pere FRAGA, Cristòfol MASCARÓ, David CARRERAS, Óscar GARCIA, Martí PONS i Miquel TRUYOL

SHNB

SOCIETAT D'HISTÒRIA NATURAL DE LES BALEARS

Fraga, P., Mascaró, C., Carreras, D., Garcia, O., Pons, M. i Truyol, M. 2001. Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca (II). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 44: 73-79. ISSN 0212-260X. Palma de Mallorca.

S'aporten noves dades corològiques per a la flora de Menorca. Es donen a conèixer tres nous tàxons per a la flora de les Balears: *Galium debile Desv., Setaria geniculata* (Lam.) P. Beauv. i *Vicia eriocarpa* (Hausskn.) Halácsy. Altres 4 són novetat per a la flora de Menorca: *Abutilon teophrastii* Medik., *Cytinus ruber* Fourr. ex Fritsch, *Pisum sativum* L. subsp. *elatius* (M. Bieb.) Asch. i Graebn. i *Zannichellia peltata* Bertol. Dels altres tàxons les cites recollides suposen l'ampliació de l'àrea de distribució fins ara coneguda o la confirmació de la seva presència fins ara dubtosa o no confirmada des de feia temps a l'illa.
Paraules clau: *corologia, flora vascular, Menorca.*

NOTES AND CONTRIBUTIONS TO THE KNOWLEDGE OF THE FLORA OF MENORCA (II). New chorological data for the flora of Menorca. From the recorded taxa 3 are new for the flora of the Balearic Islands: *Galium debile* Desv., *Setaria geniculata* (Lam.) P. Beauv. and *Vicia eriocarpa* (Hausskn.) Halácsy. While other 4 are new for the flora of Menorca: *Abutilon teophrastii* Medik., *Cytinus ruber* Fourr. ex Fritsch, *Pisum sativum* L. subsp. *elatius* (M. Bieb.) Asch. i Graebn. and *Zannichellia peltata* Bertol. On the remainder taxa is enlarged the distribution area known up today or is confirmed their presence on the island after have been not recorded for a long time.
Keywords: *chorology, flowering plants, Menorca.*

Pere FRAGA, Verge del Toro 14, 07750 Ferreries, Menorca; Cristòfol MASCARÓ, GOB Menorca, Camí d'Es Castell 59, 07702 Maó; Oscar GARCIA, Son Cardona, Maó; Martí PONS, Veterinaris Gomila 9 1er., 07740 Es Mercadal; Miquel TRUYOL; Mª Lluïsa Serra 83 1er 2ª, 07703 Maó; David CARRERAS, Doctor Llansó 61, 07740 Es Mercadal.

Recepció del manuscrit: 13-ago-01; revisió acceptada: 30-oct-01.

Introducció

Una vegada més volem contribuir, amb aquest article, al coneixement de la flora de Menorca. Com en altres ocasions el recull de cites que es dóna a conèixer no sols inclou tàxons que són novetat per a la flora de Menorca i les Balears. També hi són aquells que tenen una àrea de distribució reduïda i d'altres en què la seva presència a Menorca no era gaire clara o bé que feia temps que no hi havia constància de la seva presència a l'illa.

Els tàxons estan ordenats alfabèticament. Els noms dels autors s'han abreviat seguint el criteri de Brummit et al. (1992). Per a cada un d'ells es donen la localitat, quadrícula UTM, altitud, hàbitat, data, recol·lectors i herbari on resta dipositat el material. Per a la majoria de tàxons la seva localització queda determinada en coordenades UTM amb una precisió de 100 m. Però per alguns d'ells en què s'ha comprovat que la població ocupa una àrea prou ampla d'una manera continuada, la precisió de les coordenades UTM és d'1 km.

Els tàxons que són novetat per a la flora de les Balears van precedits de dos asteriscos (**) i els que ho són per a la flora de Menorca per un asterisc (*).

Catàleg florístic

Abutilon teophrastii Medik.

Alcaidussos, Maó, 31SFE018181, 100 m, tanques de regadiu cultivades, 2-VIII-2000, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

No deu fer gaire temps que ha arribat a l'illa. És una planta que no passa desapercebuda.

Aira tenorii Guss.

De les quatre espècies d'aquest gènere presents a Menorca, *A. tenorii* és de la que menys cites es coneixen (Rodríguez, 1904; Bolòs *et al.*, 1970). Per açò creiem convenient donar a conèixer una nova localitat d'aquest tàxon: Marina de Serra, Es Mercadal, 31TEE8630, 181-246 m, marina de brucs en terreny silici, principalment a les comunitats d'*Isoetes*, 19-V-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Aristolochia paucinervis Pomel

Totes les espècies d'aquest gènere presents a Menorca tenen una distribució molt localitzada tant pel que fa al nombre d'individus com per la seva extensió. D'*A. paucinervis* fins ara es coneixien dues poblacions a Santa Ponsa (Rodríguez, 1904) i a Sant Jordi (Fraga *et al.*, 1997). Donam a conèixer una nova població que com les anteriors es troba aïllada i és de poca extensió, encara que en aquest cas sí que amb una densitat d'individus prou alta: Cala'n Carbó, Algaiarens, Sa Muntanya Mala, Ciutadella de Menorca, 31TEE796348, 3 m, a una petita zona humida dins el canaló darrera la platja, 8-IV-2001, D. Carreras, P. Fraga i M. Mariano (P. Fraga, herb. pers.).

Aster tripolium L.

Segons el nostre criteri a Menorca conviuen dos tàxons d'aquesta espècie. D'açò Rodríguez (1904) ja en deixà constància. Per una banda cita del camí des Quatre Ponts *A. tripolium* i de l'Albufera des Grau una nova varietat dins aquesta espècie descrita per Willkomm: *A. tripolium* var. *minoricensis* J.J. Rodr. ex Willk. La validesa taxonòmica d'aquesta varietat ja va ser posada en dubte ben prest per Pau (1914) que la va incloure dins *A. tripolium* var. *longicaulis* (=*A. longicaulis* Dufour). Segons aquest autor, la planta trobada per Rodríguez no era diferent de les plantes del llevant peninsular. Posteriorment, *A. longicaulis* va ser inclòs dins d'*A. tripolium* subsp. *pannonicus* (Jacq.) Soó, (Merxmüller i Schreiber, 1976). La inclusió de les plantes menorquines descrites com a var. *minoricensis* dins la subsp. *pannonicus* ha estat seguida posteriorment per Bolòs i Vigo (1995). Encara que sense negar que les plantes menorquines puguin mantenir un cert valor taxonòmic com a varietat dins la subsp. *pannonicus* (Bolòs i Vigo, 1995), per la seva part (Llorens, 1979) segueix considerant el nivell taxonòmic original a la vegada que aporta noves localitats.

Darrerament s'ha retrobat la que podria ser la població d'on fou descrita *A. tripolium* var. *minoricense:* Albufera des Grau (gola), Maó, 31SFE081228, 0 m, comunitats de canyet, 28-VIII-2000, M. Truyol (M. Truyol, herb. pers.). I també es dóna a conèixer una nova localitat: Hort de Binissaid, Cala Galdana, Ferreries, 31SEE824218, 0 m, vegetació de prat, en els marges del torrent, 12-X-2000, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.). A les localitats indicades per Llorens (1979) no ha pogut ser retrobat.

Les plantes de l'Albufera des Grau es corresponen perfectament amb la descripció feta per Rodríguez (1904). A Cala Galdana però hi ha dos tipus de plantes, per una banda hi ha plantes

que són com les des Grau, però n'hi ha unes altres, les més abundants, que pels seus caràcters (fulles més amples, més suculentes, poc ciliades al marge, bractees de l'involucre més amples i curtes i d'àpex arrodonit, aquenis tots iguals, etc.) entrarien dins la subsp. *tripolium.*

Darrerament però alguns autors (Kerguélen i Lambinon, 1997; Gamisans i Jeanmonod, 1998) han posat en dubte que les plantes mediterrànies diferents a les atlàntiques es corresponguin exactament amb la subespècie *pannonicus,* descrita de la depressió del Danubi a l'Europa central. Per aquests autors mentre açò no quedi clar, aquestes plantes mediterrànies diferents a les atlàntiques, en cas de merèixer el rang de subespècie s'haurien de dir *A. tripolium* subsp. *longicaulis* (DC.) Nyman. Cosa semblant hem observat a Menorca, el que es va descriure com a var. minoricensis i posteriorment ha quedat inclòs dins la subsp. *pannonicus* presenta caràcters que certament són propis d'aquest tàxon: fulles menys suculentes, més estretes, ciliades al marge, aquenis desiguals (Merxmüller i Schreiber, 1976; Pignatti, 1982), però també en presenta d'altres rellevants que no són indicats per aquest tàxon: inflorescència més difusa, lígules més estretes i de color més fosc, bràctees del peduncle més agudes, etc.

És necessària una revisió a fons dins aquest complex d'*A. tripolium.*

Biserrula pelecinus L.

Fins ara les cites conegudes limitaven la seva distribució a la zona de Binissarmenya (Rodríguez, 1904; Bianor, 1917). S'ha pogut comprovar que la seva àrea de distribució és més extensa. Cap a ponent arriba fins Sant Antoni (31SFE0817, 0917), cap al nord es fa per l'Albufera des Grau (31SFE0622, 0623, 0722) i també a la zona de Favàritx (31SFE0626, 0627).

Disposam dels següents testimonis: Morella, Favàritx, Maó, 31SFE061266, 20 m, voreres de camí, tanques, costers, etc., en terreny silici, 11-III-2001, D. Carreras, P. Fraga, O. Garcia, C. Mascaró, M. Pons i M. Truyol (P. Fraga, herb. pers.); Sa Boval Vella, Favàritx, Maó, 31SFE061234, 34 m, ullastrars aclarits en un pujol, 25-III-2001, C. Mascaró (C. Mascaró, herb. pers.).

Chenopodium opulifolium Schrad. ex Koch i Ziz

L'única cita que coneixíem d'aquesta planta era de Font i Quer (1919) de l'Illa del Rei. Ara en podem aportar tres noves localitats: Sant Joan de Carbonell, Es Mercadal, 31TEE964299, 40 m, terres cultivades, 19-VIII-2000, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.); Son Ametler, Es Mercadal, 31TEE884340, 20 m, darrera les cases a llocs on descansa el bestiar, 9-X-2000, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.); Sa Boval Vella, Favàritx, Maó, 31SFE056232, 4 m, tanques de pastura, on reposa el bestiar, 3-X-1999, C. Macaró (C. Mascaró, herb. pers.).

Cytinus ruber* Fourr. ex Fritsch

Sa Roca, Es Mercadal, 31SEE962281, 160 m, alzinars en terreny calcari, 15-IV-1996, M. Pons (M. Pons, herb. pers.); Algendaret, Ferreries, 31SEE833245, 80 m, vora el camí que baixa de les cases al barranc, parasitant *Cistus albidus* L., 15-IV-1990, C. Mascaró (C. Mascaró, herb. pers.).

Fins ara de Menorca només es coneixia *C. hypocistis* (L.) L. subsp. *macranthus* Wettst. estés per tota l'illa.

Erodium cicutarium (L.) L'Hér. subsp. ***bipinnatum*** Tourlet

Son Squella, Ses Torres d'Avall, Alaior, 31SEE941155, 70 m, pradells de teròfits en terres primes damunt marés, 1-III-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Citat anteriorment del cap de Favàritx i Son Saura des Mercadal per Cardona i Rita (1985), encara que autors posteriors no la donen com a present a Menorca (Bolòs i Vigo, 1990; Pla *et al.,* 1992).

A la mateixa localitat hi havia també plantes d'*E. cicutarium* subsp. *cicutarium.* Per diferenciar els dos tàxons hem seguit els criteris de Webb i Chater (1968), Pignatti (1982) i Bolòs i Vigo (1990).

Erophila verna (L.) Chevall.

Citada per primera vegada de Menorca, de la platja de Son Saura de Ciutadella (Sáez i Fraga, 1999). En donam a conèixer una nova

localitat ben separada de la primera: Son Squella, Ses Torres d'Avall, Alaior, 31SEE941155, 70 m, antics plans de sitja i pradells de teròfits en terres primes damunt marés, 1-III-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Com a la primera localitat, i seguint el criteri de Walters (1964), les plantes per la seva mida reduïda i el seu indument, constituït quasi únicament per pèls simples, quedarien incloses dins la subsp. *praecox* (Steven) P. Fourn. Posteriorment, Morales (1993) no veu clara aquesta divisió en subespècies per la gran variabilitat morfològica que hi pot haver entre els individus d'una mateixa població. Com a molt acceptaria dues varietats corresponents a l'extrem de variació de l'espècie, en aquest cas les plantes de Menorca correspondrien a la varietat *spathulata* Lang.

Exaculum pusillum (Lam.) Caruel

Bassa Verda d'Algaiarens, Sa Muntanya Mala, La Vall, Ciutadella de Menorca, 31TEE798343, 120 m, a les voreres de la bassa on s'eixuga més prest, 23-VI-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Tercera localitat d'aquesta gencianàcia per a Menorca. Citada anteriorment de la Bassa Verda de Sa Mesquida (Alomar *et al.*, 1988) i des Pla de Sa Vinyeta (Fraga i Pallicer, 1998).

*******Galium debile*** Desv.

Bassa Verda d'Algaiarens, Sa Muntanya Mala, La Vall, Ciutadella de Menorca, 31TEE798343, 120 m, dins la mateixa bassa, terres arenoses silícies, 8-IV-2001, E. Barceló, D. Carreras i P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Del grup de *G. palustre* L., el seu aspecte és prou diferent al de *G. elongatum* C. Presl present a algunes zones humides de l'illa. Com indica el seu nom *G. debile* és d'aspecte més delicat i de mida més petita. La floració té lloc a partir de mitjans de juny.

Linum strictum L. subsp. ***spicatum*** (Pers.) Nyman

Per alguns autors no és més que una forma sense valor taxonòmic dins *L. strictum* (Okendon i Walters, 1968; Pignatti, 1982), altres li donen un cert valor taxonòmic (Bolòs i Vigo, 1990), i encara uns altres el consideren una bona espècie (Chertk i Slavík, 2000). Aquesta darrera posició més elevada la justifiquen per la constància dels caràcters distintius de la inflorescència, sense veure-hi formes de transició entre la inflorescència espiciforme de la subsp. *spicatum* i la corimbiforme de la subsp. *strictum*. També consideren el fet de que la subsp. *spicatum* és abundant en el mediterrani oriental i més escàs com més cap a l'oest, la subsp. *strictum* ben al contrari es concentra a l'extrem occidental fent-se més rar com més cap a l'est.

A Menorca *L. strictum* subsp. *spicatum* és ben present encara que molt menys abundant que la subsp. *strictum*, present arreu de l'illa. La subsp. *spicatum* es troba a la banda de migjorn. La cità per primera vegada Pau (1901) de Ses Canassies. Però sobretot abunda a les marines costaneres que van de Cala Macarella fins Cala Trebalúger (31SEE8021, 8121, 8221, 8320, 8321, 8420 i 8421). Aquí creix a tocar amb la subsp. *strictum* i, certament, no es veuen formes de transició entre elles dues.

****Pisum sativum*** L. subsp. ***elatius*** (M. Bieb.) Asch. i Graebn.

Son Cart, Alaior, 31SEE945189, 110 m, voreres de camins i de tanques, terres calcàries, 3-V-1998, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Per les seves llavors de superficie finament papil·losa i la seva mida, així com d'altres caràcters (estípules, color de les flors, etc.), no sembla que sigui cap de les moltes varietats cultivades per llegum o farratge.

Proboscidea louisianica (Mill.) Thell. subsp. ***louisianica***

Sant Joan de Carbonell, Es Mercadal, 31TEE964299, 40 m, terres cultivades, 19-VIII-2000, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

D'aquesta mateixa localitat ja la cità Rodríguez (1904) com a planta naturalitzada. Darrerament, aquesta planta ha estat citada també com a naturalitzada a la província de Madrid per Martín Madrigal (2000). El mateix autor fa un recull de material d'herbari que testi-

monia la seva presència a diverses localitats de Càceres i Salamanca, però no fa esment a la cita de Rodríguez (1904) molt anterior a totes les altres.

No es pot confondre, no sols pel seu aspecte de planta exòtica amb les seves flors grosses i ornamentals sinó també pels seus fruits llenyosos d'aparença curiosa. La seva introducció podria ser deguda al seu probable ús com a verdura (els fruits tendres).

Scolymus maculatus L.

Rafal des Frares, Al Toro, Es Mercadal, 31SEE942266, 190 m, tanques pasturades, 28-I-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Fins ara tan sols es coneixia la citació de Rodríguez (1904) a Tirant on, de moment, no ha pogut ser retrobada. Posteriorment Bolòs i Vigo (1996) en els mapes de distribució semblen recollir aquesta mateixa localitat i una segona sense especificar-les. Però un dels mateixos autors no assenyala cap de les dues poblacions en una obra posterior (Bolòs, 1998). A la darrera revisió feta d'aquest gènere (Vázquez, 2000) en el material d'herbari estudiat tampoc apareix cap localitat de Menorca per aquesta espècie.

*******Setaria geniculata*** (Lam.) P. Beauv.

Naturalitzada a la carretera de Sant Lluís a Punta Prima, Sant Lluís, 31SFE101085, 30 m, dins la mateixa carretera entre l'asfalt i la paret, en un espai d'uns 100 m a les dues bandes, 10-X-2000, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Espècie sud-americana deu haver arribat fa poc a l'illa. Es diferencia clarament de les altres espècies del gènere per ser perenne i per fer-se en llocs més secs.

Sisymbrium irio L.

Son Salomó, Ciutadella de Menorca, 31TEE706322, 50 m, voreres de paret a la cara de migjorn, on reposa el bestiar, 11-I-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.); Pla de Sant Joan, Ciutadella de Menorca, 31TEE7152888, 2 m, baix el Bastió de Sa Font on arriben les aigües del Canal de ets Horts, 11-1-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.); Sínia des Cuc, Maó, 31SFE085160, 30 m, a les voreres de l'aparcament que s'ha fet en els antics vergers de la sínia, 3-VI-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Tot i que no deu ser una planta molt rara a Menorca, fins ara sols teníem constància de la citació de Rodríguez (1904) del camí vell de Maó a Sant Climent.

Triplachne nitens (Gusts.) Link

Platja de Binimel·là, Es Mercadal, 31TEE900346, 5 m, roquissars del litoral dins els cocons plens d'arena, 1-V-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.); Caló de s'Oli, Biniancolla, Sant Lluís, 31SFE077079, 1m, cocons plens d'arena del litoral, 28-V-2000, C. Mascaró (C. Mascaró, herb. pers.).

Fins ara les localitats conegudes situaven l'àrea de distribució al ponent de l'illa (Cardona i Rita, 1982; Fraga *et al.,* 2000), amb aquestes dues noves localitats la distribució coneguda s'estén cap a llevant i tramuntana.

Vicia dasycarpa Ten.

Sant Agustí, Es Migjorn Gran, 31SEE891210, 100 m, voreres de tanques sembrades, 26-V-1989, C. Mascaró (C. Mascaró, herb. pers.); Camí de Torre Solí, Alaior, 31SEE944203, 120 m, voreres del camí, 10-IV-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.)

Pla *et al.* (1992) la indiquen de Menorca sense especificar localitat. També podria ser que aquesta espècie i la que ve a continuació fossin, una o les dues, formes de *V. villosa* Roth subsp. *villosa* que P. Montserrat (1953) cita de la part alta del Barrancó de Maó. Caldria comprovar-ho amb algun testimoni d'aquestes citacions.

Per a la identificació i sistemàtica d'aquest tàxon i els dos que segueixen del mateix gènere hem seguit el criteri de Romero Zarco (1999).

*******Vicia eriocarpa*** (Hausskn.) Halácsy

Camí des Barranc, S'Alberg Vell, Ferreries, 31SEE833260, 80 m, voreres de tanques sembrades, 20-V-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Molt semblant a *V. dasycarpa* de la que es diferencia per tenir menys flors en la inflorescència i per l'ovari cobert de pèls sedosos.

Vicia leucantha Biv.

Retrobada fa dos anys (Sáez i Fraga, 1999) a la mateixa localitat d'on la recollí per primera vegada Bianor segons Romero Zarco (1998). Ara es donen a conèixer dues noves localitats: Binidalí Nou, Sant Climent, Maó, 31SFE027115, 40 m, voreres de camí, ullastrars, 10-IV-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.); Pedreres de S'Hostal, Ciutadella de Menorca, 31SEE742288, 40 m, a les pedreres antigues entre la vegetació d'ullastrar, 17-IV-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

La situació d'aquestes noves citacions ben separades de la primera i a la vegada amb una ampla distància entre elles, fa pensar que aquesta planta deu ser més abundant del que semblava en un principi. L'absència de cites d'aquesta planta a Menorca fins ara podria ser deguda com diu Romero Zarco (1998) a una falta de recol·lecció, però també a una possible confusió amb *V. pubescens* (DC.) Link.

Viola arborescens L.

S'Albufera des Comte, Es Mercadal, 31TEE978326, 20 m, marina de xipell i romaní en terreny calcari, 12-II-1991, M. Pons (M. Pons, herb. pers.).

Planta que a Menorca és escassa i amb poblacions molt reduïdes. Les altres localitats conegudes fins ara són: barrancs de Sa Vall i Son Blanc (Rodríguez, 1904) i s'Almudaina (Sáez i Fraga, 1999).

Zannichellia peltata Bertol.

Torrent d'Alfurí, La Vall d'Algaiarens, Ciutadella de Menorca, 31TEE793331, 2m, dins el torrent, 23-VI-2001, P. Fraga (P. Fraga, herb. pers.).

Fins ara de Menorca només es coneixien *Z. palustris L.* (Rodríguez, 1904) i *Z. pedunculata* (Pla *et al.*, 1992). De les Balears, *Z. peltata* era coneguda de Mallorca (Talavera *et al.*, 1986).

Agraïments

El nostre agraïment a en Joan García per la seva col·laboració en la correcció de l'article.

Bibliografia

Alomar, G., Rita, J. i Rosselló, J.A. 1988. Notas florísticas de las Islas Baleares (III). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 32: 141-144.

Bianor, F. 1917. Quelques jours a Minorque (Îles Baléares). *Publ. Junta Ci. Nat. Barcelona, Ser. Bot.* 2: 595-600.

Bolòs, O. 1998a. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans.* Primera compilació general. Part I. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

Bolòs, O. 1998b. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans.* Primera compilació general. Part II. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

Bolòs, O. i Vigo, J. 1984. *Flora dels Països Catalans.* Vol. 1. Ed. Barcino. Barcelona.

Bolòs, O. i Vigo, J. 1990. *Flora dels Països Catalans.* Vol. 2. Ed. Barcino. Barcelona.

Bolòs, O. i Vigo, J. 1996. *Flora dels Països Catalans.* Vol. 3. Ed. Barcino. Barcelona.

Bolòs, O., Molinier, R. i Montserrat, P. 1970. Observations phytosociologiques dans l'île de Minorque. *Acta Geobot. Barcinon.* 5: 1-150.

Brummit, R.K. i Powell, C.E. 1992. *Authors of plant names.* Royal Botanic Gardens, Kew. 732 pp.

Cardona, M.A. i Rita, J. 1982. Aportació al coneixement de la flora balear. *Folia Bot. Misc.*, 3: 35-42.

Chrtek, J. i Slavík, B. 2000. *Contribution to the flora of Cyprus* 4. Flora Mediterranea, 10: 235-259.

Font Quer, P. 1919. Adiciones a la flora de Menorca. *Bol. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 19: 268-273.

Fraga, P., Gradaille, J. L., Pallicer, X. i Sastre, B. 1997. Notes florístiques de les Illes Balears (X). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 40: 151-155.

Fraga, P. i Pallicer, X. 1998. Notes florístiques de Menorca. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.*, 66: 35-40.

Fraga, P., Mascaró, C., Garcia, O., Pallicer, X., Pons, M. i Truyol, M. 2000. Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 43: 63-75.

Gamisans, J. i Jeanmonod, D. 1998. *Complements au prodrome de la flore de Corse: Asteraceae - I.* Editions de Conservatoire et Jardin botaniques de la Ville de Genève. 340 pp.

Kerguélen, M. i Lambinon, J. 1997. *Aster tripolium* cf. subsp. *pannonicus. Soc. Echange Pl. Vasc. Eur. Bass. Médit., Bull.*, 26: 39.

Llorens, Ll. 1979. Nueva contribución al conocimiento de la flora balear. *Mediterránea,* 3: 101-122.

Martín Madrigal, E. 2000. *Proboscidea louisianica* (Miller) Thell. (Martyniaceae) en España. *Anales Jard. Bot. Madrid,* 58: 190-191.

Merxmüller, H. i Schreiber, A. 1976. *Aster* L. *In:* Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine,

D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1976. *Flora Europaea.* Vol. 4: 112-116. Cambridge University Press.

Montserrat, P. 1953. Aportación a la flora de Menorca. *Collect. Bot. (Barcelona)* 3: 391-418.

Morales, R. 1993. *Erophila* DC. *In:* Castroviejo, S., Aedo, C., Gómez Campo, C., Laínz, M., Montserrat, P., Morales, R., Muñoz Garmendia, F., Nieto Feliner, G., Rico, E., Talavera, S. i Villar, L. (eds.) 1993b. *Flora Iberica.* Vol. 4: 221-224. CSIC. Madrid.

Ockendon, D.J. i Walters, S.M. 1968. *Linum* L. In Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1968. *Flora Europaea.* Vol. 2: 206-211. Cambridge University Press.

Pau, C. 1901. Relación de plantas menorquinas. *Bol. Soc. Esp. Hist. Nat.,* 1: 207-215.

Pau, C. 1914. Sobre algunas plantas menorquinas. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.,* 14: 135-142.

Pignatti, S. 1982. *Flora d'Italia.* Vol. 1-3. Edagricole. Bologna.

Pla, V., Sastre, B. i Llorens, L. 1992. *Aproximació al catàleg de la flora vascular de les illes Balears.* Universitat de les Illes Balears, Jardí Botànic de Sóller. Palma.

Rodríguez, J.J. 1904. *Flórula de Menorca.* Imp. Fabregues. Maó.

Romero Zarco, C. 1998. *Vicia leucantha* Biv. (Leguminosae), en Baleares. *Anales Jard. Bot. Madrid,* 56: 180-181.

Romero Zarco, C. 1999. *Vicia* L. *In:* Castroviejo, S., Talavera, S., Aedo, C., Romero Zarco, C., Sáez, L., Salgueiro, F.J. i Velayos, M. (eds.) 1999. *Flora iberica.* Vol. 7 (I): 360-417. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.

Rosselló, J.A. i Sáez, Ll. 2001. Index Balearicum: An annotated check-list of the vascular plants described from the Balearic Islands. *Collect. Bot. (Barcelona),* 25: 3-203.

Sáez, L. i Fraga, P. 1999. Noves aportacions al coneixement de la flora balear. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 42: 85-95.

Talavera, S., Garcia Murillo, P. i Smit, H. 1986. Sobre el género *Zannichellia* L. *Lagascalia* 14: 242-271.

Vázquez, F.M., 2000. The genus *Scolymus* Tourn. ex L. (Asteraceae): taxonomy and distribution. *Anales Jard. Bot. Madrid,* 58: 83-100.

Webb, D.A. i Chater, A.O. 1968. *Erodium* L'Hér *In:* Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1968. *Flora Europaea.* Vol. 2: 199-204. Cambridge University Press.